

ทฤษฎีทางสังคม (Social Theory) กับความคิดทางสังคม

เมื่อได้ทราบความหมายของทฤษฎีมาแล้ว คราวนี้เราควรพิจารณาความหมายของทฤษฎีสังคมว่า คือ อะไร เหมือนหรือไม่เหมือนกับความคิดทางสังคมที่ได้อธิบายมาแล้วอย่างไร ในขั้นแรกควรทราบความหมายของทฤษฎีเสียก่อน อันที่จริงจากความหมายของสังกับต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นก็พอจะทำให้ทราบความหมายของทฤษฎีทางสังคมได้พอสมควร เพราะคำว่าทฤษฎีสังคมนั้นประกอบด้วยคำว่า “ทฤษฎี” คำหนึ่งและคำว่า “ทางสังคม หรือ social” อีกคำหนึ่ง ความหมายตามศัพท์คำทฤษฎีทางสังคม คือ คำอธิบายเรื่องของคนและความสัมพันธ์ระหว่างคนตามหลักเหตุผล และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของคนหรือระหว่างคนต่อคน คนต่อกลุ่มคน คนต่อสภาพแวดล้อม อย่างมีระบบจนสามารถพยากรณ์ได้ ตามความหมายนี้ ทฤษฎีทางสังคม หรือทฤษฎีสังคมจึงมีขอบเขตกว้างขวาง เป็นคำอธิบายเกี่ยวกับแต่ละคนก็ได้ กลุ่มคนก็ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่าง ๆ ก็ได้ รวมไปถึงคำอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นทั้งสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต พืช สัตว์ สิ่งของและเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ

ก็ได้ ข้อสำคัญที่อธิบายนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเหตุผล มีระบบระเบียบพอที่จะเป็นฐานในการพยากรณ์เรื่องทำนองเดียวกันในอนาคตได้ เมื่อความหมายตามรูปศัพท์กว้างขวางเช่นนี้ การให้ความหมายจากเนื้อหาจึงพลอยกว้างไปด้วย เช่น Jame Miley จึงได้กล่าวว่า “กล่าวโดยทั่วไป ความพยายามที่จะอธิบายส่วนหนึ่งส่วนใดของสังคม (social life) ถือได้ว่าเป็นทฤษฎีสังคม⁽¹²⁾ และ Henry P. Fairchild ให้ความหมายว่า “ทฤษฎีสังคม” คือ การวางนัยทั่วไปหรือข้อสรุปที่ใช้ได้ทั่วไป (generalization) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์สังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง⁽¹³⁾ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับของไมลีย์ที่ไว้ข้างต้น และเทียบกับความหมายตามศัพท์จะเห็นว่า ความหมายสองประการหลังนี้กว้างขวางกว่า มีข้อความสั้นกว่า อย่างไรก็ตามก็ดี ในหนังสือนี้ ขอใช้ความหมายอย่างแคบข้างต้น เพราะแน่นแฟ้นรัดกุมกว่า

เมื่อเปรียบเทียบทฤษฎีทางสังคม กับความคิดทางสังคมแล้วจะเห็นว่า มีความคล้ายคลึงกัน แต่ไม่เหมือนกัน เพราะประการแรก ทฤษฎีสังคมเป็นคำอธิบายเรื่องเกี่ยวกับคนหรือความสัมพันธ์ระหว่างคน ซึ่งเป็นความรู้ระดับหนึ่งที่ยังไม่ถึงขั้นอธิบาย ประการที่สอง ทฤษฎีทางสังคม แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของคน หรือระหว่างคนต่อคนอย่างมีระบบ แต่ความคิดทางสังคมไม่กำหนดว่าต้องเป็นเช่นนั้น ประการที่สาม ทฤษฎีสังคมมีความสามารถพยากรณ์อนาคตได้ แต่ความคิดทางสังคมไม่ถึงขั้นนั้น ประการสุดท้าย ทฤษฎีสังคมอาจมีรูปของข้อความที่เตรียมไว้สำหรับการพิสูจน์ด้วยข้อมูลประจักษ์ ทฤษฎีสังคมอาจมีทั้งที่เคยผ่านการตรวจสอบด้วยข้อมูลประจักษ์ หรือยังไม่เคยผ่าน แต่ได้มีการเตรียมหรือมีลักษณะที่พร้อมจะให้พิสูจน์

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีสังคม คือ คำอธิบายปรากฏการณ์สังคมอย่างใดอย่างหนึ่งตามหลักเหตุผล โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของปรากฏการณ์สังคมนั้น จนสามารถที่จะพยากรณ์ปรากฏการณ์สังคมในอนาคตได้

ทฤษฎีสังคมมีความหมายกว้างเป็นทฤษฎีของจิตวิทยา (เรื่องของคนแต่ละคน) ก็ได้ ทฤษฎีรัฐศาสตร์ (เรื่องของอำนาจคนหลายคนเกี่ยวข้องกัน) ก็ได้ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ (เรื่องของคนหลายคนกับวัตถุในการผลิตการจำหน่ายแจกผลิตภัณฑ์และบริการในการอุปโภคบริโภค) ก็ได้ จะเป็นทฤษฎีสังคมวิทยา (เรื่องของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์) หรือจะเป็นทฤษฎีของมานุษยวิทยา (เรื่องของคนละแบบแผนในการคิดการกระทำหรือวัฒนธรรม) ก็ได้ ทฤษฎีทางสังคมจึงคล้ายกับความคิดทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับคนและความสัมพันธ์ระหว่างคน รวมทั้งระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีแตกต่างกันที่ทฤษฎีเป็นข้อความที่เป็นไปตามหลักเหตุผล มีระบบและพยากรณ์ปรากฏการณ์อนาคตได้